

LIETUVOS RESPUBLIKOS GENERALINĖ PROKURATŪRA

Teisingumo ministerijai

2023-05- Nr. 17.2.-
į 2023-04-18 Nr. 23-5486

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Generalinė prokuratūra, susipažinusi su pateiktais derinti Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl apylinkių teismų reorganizavimo“, Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų įsteigimo, apygardų teismų veiklos teritorijų nustatymo ir Lietuvos Respublikos prokuratūros reformavimo“ Nr. I-1497 6 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos apylinkių teismų įsteigimo ir jų veiklos teritorijų nustatymo įstatymo Nr. I-2375 pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos apylinkių teismų reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 101 ir 119 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 62¹, 304 ir 441 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 62² ir 62³ straipsniais įstatymo, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 168, 214, 225, 372 ir 373 straipsnių pakeitimo įstatymo projektais (toliau visi kartu – teismų reformos projektas), informuoja, kad nepritaria teismų reformos projektui, ir teikia šias pastabas.

Mūsų nuomone, ydinga laikytina praktika, kai, siekiant tinkamai sureguliuoti darbo krūvį, keičiamos imperatyvios Baudžiamojo proceso kodekso (BPK) nuostatos. BPK paskirtis – ginant žmogaus ir piliečio teises bei laisves, visuomenės ir valstybės interesus greitai, išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas ir tinkamai pritaikyti įstatymą, kad nusikalstamą veiką padaręs asmuo būtų teisingai nubaustas ir niekas nekaltas nebūtų nuteistas. BPK negali būti keičiamas ir naudojamas kaip priemonė žmoniškųjų išteklių paskirstymui teismų sistemoje administruoti. Tokios problemos turėtų būti sprendžiamos priimant racionalius ir efektyvius organizacinius sprendimus, kurie nedarytų žalos visai teisinei sistemai ir jos dalyviams. Šiuo atveju baudžiamasis procesas galėtų būti tobulinamas nustatant daugiau supaprastinto proceso formų, įteisinant sutarimo institutą (jo projektas registruotas Seime), griežtesnę atsakomybę proceso dalyviams už proceso vilkinimą, liberaliau vertinant kai kurių proceso dalyvių teisių užtikrinimo sampratą tais atvejais, kai akivaizdžiai piktnaudžiaujama jomis ir pačiu procesu.

Nesutinkame su BPK 168 ir 214 straipsnių pakeitimais, siūlant atsisakyti galimybės ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartį apskusti aukštesniajam (apygardos) teismui. Siūlomas reglamentavimas suvaržytų prokuroro teises, nes jis prarastų galimybę apskusti ikiteisminio tyrimo teisėjo priimtą nutartį panaikinti prokuroro sprendimą (atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą ar ikiteisminį tyrimą nutraukti). Be to, apygardos teismas, kaip aukštesnės instancijos teismas, priimdamas nutartį įvertina ne tik minėtų prokuroro proceso sprendimų teisėtumą ir pagrįstumą, bet ir pateikia skundžiamo ikiteisminio tyrimo teisėjo priimto sprendimo vertinimą bei teisės taikymo požiūriu platesnį teisės normų aiškinimą. Manytina, kad dviejų pakopų teisminė sprendimų apskundimo sistema labiau užtikrina nukentėjusiųjų ar kitų proceso dalyvių procesines teises ir jų įgyvendinimą.

Atkreiptinas dėmesys, kad siūlomi BPK 225 straipsnio pakeitimai nedera su Baudžiamojo kodekso pakeitimo projektu Nr. XIIP-4856(3), kuriam 2023 m. balandžio 27 d. pritarė Lietuvos Respublikos Seimas.

Kategoriškai nesutinkame su siūlymu eliminuoti iš apygardos teismų kompetencijos nusikalstamas veikas, numatytas BK 183 straipsnio 2 dalyje, 184 straipsnio 2 dalyje ir 220 straipsnio 2 dalyje. Ikitaisminiai tyrimai dėl šių ekonominio ir finansinio pobūdžio nusikaltimų dažniausiai būna didelės apimties ir ypač sudėtingi, todėl tokias bylas turėtų nagrinėti aukštesnės instancijos ir aukštesnės kompetencijos apygardų teismų teisėjai, turintys didesnę patirtį ir kvalifikaciją.

Pažymėtina, kad ilgą laiką teisėsaugos institucijos siekė suvienodinti savo procesinės veiklos teritorijas: 2010 m. – 2012 m. įvykdyta prokuratūrų reforma, baigiama įgyvendinti policijos struktūros reforma, kuria veiklos teritorijos derinamos su prokuratūrų veiklos teritorijomis. Šiuo metu pagrindinės ikiteisminio tyrimo įstaigos – policijos – ir apygardų prokuratūrų procesinės veiklos ribos sutampa su apygardų teismų procesinės veiklos ribomis, t. y. visos vienos apygardos prokuratūros bylos teisingos vienam apygardos teismui. Šiame kontekste diskutuotina siūlomos teismų sistemos reorganizacijos nauda, nes tokia reorganizacija griauja teisinės sistemos dalyvių pakankamai veiksmingą veiklos organizavimą. Skirtingose apskrityse esančių teismo rūmų sujungimas į vieną apylinkės teismą pareikalaus naujų reformų prokuratūroje ir kitose valstybės institucijose (policijos, probacijos įstaigų, vaiko teisų apsaugos tarnybos, kt.), apsunkins ir sutrikdys prokuratūros ir visų ikiteisminio tyrimo įstaigų, veikiančių apygardų principu, procesinę ir administracinę veiklą, labai išaugins apygardų prokuratūrų prokurorų darbo krūvį, nes valstybinį kaltinimą apeliacinėje instancijoje reikės palaikyti apygardos, o ne Lietuvos apeliaciniame teisme, ir kitaip sutrikdys prokuratūros veiklą, didins jos išlaidas.

Pavyzdžiui, Skuodo ir Plungės rajonų, Rietavo savivaldybių teritorijose padarytų nusikalstamų veikų teisminį nagrinėjimą perdavus Telšių apylinkės teismui, apeliacine instancija taptų Šiaulių apygardos teismas. Tokiu atveju Klaipėdos apygardos prokuratūros Klaipėdos apylinkės prokuroras, kurio darbo vieta yra Plungėje, baudžiamąsias bylas, kuriose ikiteisminį tyrimą atliko Plungės, Skuodo rajonų ir Rietavo policijos komisariatai, turėtų perduoti Telšių apylinkės teismui, o valstybinį kaltinimą apeliacine tvarka palaikyti Šiaulių apygardos teisme. Vilniaus regiono apylinkės teismo Ukmergės ir Švenčionių rūmus sujungus su Utenos apylinkės teismu, Vilniaus apygardos prokuratūros procesinės veiklos ir Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato teritorija apims dviejų (Vilniaus ir Panevėžio) apygardos teismų teritoriją. Tai reiškia, kad Vilniaus apygardos prokuratūros prokurorai dalį savo funkcijų ikiteisminio tyrimo metu ar palaikydami valstybinį kaltinimą teismo nagrinėjimo pirmosios ar apeliacinės instancijos metu turės atlikti ir Panevėžio apygardos teisme. Vilniaus apygardos prokuratūros buveinė yra Vilniaus mieste, Panevėžio apygardos teismas įsikūręs Panevėžyje, atstumas tarp šių dviejų miestų – 136 kilometrai, standartinis nuvažiavimo iš vieno miesto į kitą laikas 1.31 val.

Tokiais atvejais prokuratūra turėtų spręsti naujo valstybinį kaltinimą palaikančio prokuroro paskyrimo klausimą, o tai didintų kitos apylinkės ar apygardos prokurorų darbo krūvį (reikės susipažinti ne su savo byla ir jos priedais – daiktiniais įrodymais, garso ir vaizdo įrašais), valstybinio kaltinimo funkciją atliktų ne tyrimą organizavęs ir jam vadovavęs prokuroras. Be to, taptų beveik neįmanoma užtikrinti tolygų prokurorų darbo krūvį ne tik palaikant valstybinį kaltinimą teisme, bet ir atliekant prokurorui proceso veiksmus ikiteisminio tyrimo metu, pavyzdžiui, sankcionuojant procesines prievartos priemones, atliekant proceso dalyvių (taip pat ir nepilnamečių) apklausas pas ikiteisminio tyrimo teisėją, nagrinėjant skundus ir pan.

Susipažinus su aiškinamajame rašte nurodomais argumentais, kuriais grindžiamas apylinkių teismų žemėlapio keitimo tikslingumas, matyti, kad siekiama išspręsti vienos teisinės sistemos grandies – teismų – administracines, organizacines (darbo krūvio, žmoniškųjų ir finansinių išteklių panaudojimo) problemas, tačiau neįvertinta, kad šiais sprendimais neigiamas poveikis bus daromas

visoms kitoms šios sistemos grandims – prokuratūrai ir ikiteisminio tyrimo įstaigoms, taip pat neįvertinta, kaip tai paveiks jų veiklos efektyvumą, struktūrą ir kt. Aiškinamajame rašte pateikti skaičiai, kiek lėšų sutaupys teismų sistema, įgyvendinus teismų reformos projekto nuostatas, tačiau neapskaičiuota, kiek finansinių nuostolių dėl šios reformos patirs prokuratūra ir ikiteisminio tyrimo įstaigos, nes būtent tokį poveikį sukels siūlomi pakeitimai. Be to, aiškinamajame rašte nurodyta, kad galimai reikės atlikti ir Integruotos baudžiamojo proceso informacinės sistemos (IBPS) atnaujinimo darbus, kas pareikalaus dar daugiau papildomų finansinių ir žmogiškųjų išteklių.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, nepritariame teismų reformos projektui.

Generalinė prokurorė

Nida Grunskienė

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra 288603320, Rinktinės g. 5A, LT-01515 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl įstatymų projektų derinimo
Dokumento registracijos data ir numeris	2023-05-08 Nr. 17.2.-1512
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2023-05-08 Nr. 1T-585
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Nida Grunskienė, Generalinė prokurorė, Vadovybė
Sertifikatas išduotas	NIDA GRUNSKIENĖ LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2023-05-08 14:05:36 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2023-05-08 14:06:03 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2020-02-04 12:35:33 – 2025-02-02 23:59:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "avilys.server, Asseco Lietuva LT" išduotą sertifikatą "avilys.server, PPD, Asseco Lietuva LT", sertifikatas galioja nuo 2017-12-22 09:16:24 iki 2027-12-22 09:16:24 "Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "DBSIS, Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, i.k.188774822 LT", sertifikatas galioja nuo 2022-05-19 16:48:06 iki 2025-05-18 16:48:06
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokumentų valdymo sistema Avilys, versija 3.5-SNAPSHOT
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Certificate path validation failed for certificate (subject: avilys.server, valid from: 2017-12-22 09:16:24). The certificate is issued by an untrusted CA certificate (subject: avilys.server). (avilys.server 2023-05-08 14:46:19)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2023-05-08 15:41:26 DBSIS